

.. א"ר יוסף, בא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה. א"ל אבי, אדרבא, כמה נרוע אדם זה, שנשתנו לו סדרי בראשית. ההתייחסות של איש מיוחד שבו דוקא יעשה הנס, אע"פ שבדאי הנס, ככל פעולה מקושרת עם כללות המציאות, יש לו תכלית כללית מסודרת וערוך, מ"מ ההתייחסות האישית ודאי יש עמה דברים מיוחדים. יכאשר ישנם אנשים קטנים, שאין טפוס הכללי ניכר בהם כל עיקר, והם אינם כלל ראויים שתחול על ידם יבהם פעולת הנס, שבו בולט ענין הכללי, רק בעל נפש גדולה שיש לה ערך כללי, ראוי הוא להיות נס נעשה בו, שכח הכלליות הוא מגלה את הצורך בשינוי סדר הקבוע ותמיד.

אמנם עם כל הגדולה שבנפש, עלינו לזכור תמיד, שאהבת הטבע המסודר וחינו הפנימי, היא יסוד מוסר לחכמה, לשיחה קדושה בהוד אלה, וליושר לבב. ע"כ, מציאות הנסים הוכרחה לבא מצד אותו המעמד הלקי שנמצא בבנ"א, שמצד עצם טבעם היו נוטים אל כל מה שהוא נגד השכל והיפוך היושר. ע"כ הם צריכים הדרכה כזאת שתשפיע בהם השפעה של היפוך סידור הטבע שלהם, שינצח השכל והמוסר את שרירות הלב הטבעית, שההסתכלות בפלאי אדון כל, בהריסות הסדורים הקבועים הטבעיים למטרה רוממה נשגבה במוסר וחכמה, מנשא את הנפש מתוך עומק השפלות של החפץ העצמי שלה אל הכבוד והמעלה. אבל גם זה בעצמו גרעון גדול הוא, כל זמן שהאדם מצד עצמו הוא כ"כ שפל ופועט, עד שהטבע שבלבו עצמו הוא יכול להיות נוהג אותו בדרכי חושך, עד שרק אז ירפא ע"י התאימו את ממשלת נפשו אל הממשלה האלהית שבשינוי סדרי בראשית. אבל המגמה הטהורה שאין עמה גרעון, היא שישוב הלב לטהרת טבעו, והחפץ היותר טהור ונשגב יהיה שיה עם החפץ הטבעי של האדם, ואז כבר ההדרכה היותר נשאה באה עם הדבקות היותר עליונה בטבע הסידורי ואהבתו. ע"כ, עם כל הגדלות שאנו מרגישים בניסים, אין אנו צריכים לשכח כי רק נתפלא עליהם, אבל לאהבה נאהב את הטבע, את חק הכללי התדירי שבו חק

צור עולמים ב"ה את עולמו לעדי עד. ועם הגדולה שמי שנעשה בו נס בעצמות הוייתו וטבעו, נחוש ג"כ שיש כאן גרעון, שנשתנו עליו סדרי בראשית, ונאהב בכל לב את השלמות הגמורה שאין עמה גרעון. את המוסר הטהור שיהיה נובע מתוך הלב, שיהיה לב בשר, ו"נתתי את תורת בקרבם ועל לבם אכתבנה". ויד ד' הנוהגת בטבע המסודר וקבוע, תהיה גלויה בהודה והדרה בלב כל בשר, בציור שלם ונשגב, מצד ההכרה הפנימית שכבר פלטה את נתיבתה, בשברה את קירות הברזל שהפסיקו את מהלך האורה בעת השפלות והרשעה, ע"י פלאי הניסים ותולדות לימודיהם לעד ולעולמי עולמים, בדרך רם ונעלה יותר מכל נס ופלא, "וישב עמי בנוה שלום ובמשכנות מבטחים ובמנוחות שאננות".

(עין איה טבת ח"ג ע"ב 16-17)

ק"ב. ת"ר, נותנים בול של מלח לתוך הנר בשביל שתאיר ותדליק, ונותנים טיט וחרסית תחת הנר בשביל שתמתין ותדליק. לפעמים מקשרת הפתיות, שהיא לעולם מחוברת עם הרשעה, רעיונות של תהו בדברים שהם מבהילים את דעתה הקלה, מצד ההשתוממות המרעישת אותה בחסרון ידיעתה בחוקי הטבע, הקבועים ועומדים בחכמתו וגבורתו של אדון כל המעשים ב"ה, שהיה לכאורה ראוי לסגור את הדלת בפני פעולות כאלה, המשובבות את הדעות הקלושות. אבל לא כך היא מדת חכמים. את הטוב לא נעשוק בשביל המעוותים את הדעה ואינם מבינים את תכונת ענינו. בעת חדוה, בעת שהפיזור נאות כדי להרבות השמחה, ישתומם האדם הבער אם יגדל האור ע"י תחבולה קלה שאינו יודע את אופן מסיבתה; המון רעיונות זרים יוכלו להיות מתמלאים במוחו הקטן. ובעת אשר החסכון דורש את תפקידו, וע"י איזה מפעל קל יומעט האור, והנוטה לעצלות הדעה יוכל גם מזה להיות מתמלא מחשבות מטושטשות העושות פרי כחש, לא בשביל זה יאסרו אלה הפעולות הטובות מצד עצמן. ומהן ללמד יצאו על כל הדברים המתחדשים במעשי יום

יום, להועיל לבני אדם בדרכי חייהם ע"פ מעמקי סתרי הטבע וחקיו, אשר אם יבהלו על ידם עורי לב, לא יחוש החכם מלהשתמש בהם, ולאוושר החיים החמריים וביותר הרוחניים יצמידם, להגדיל תושיה בעז וגבורת ימין ד' רוממה¹, אשר בחכמה יסד ארץ², ומחכמתו נתן לבני אדם לשכלל את עולמו לטוב להם.

(עין איה טבת ח"ג ע"ב 133)

ק"ב. אמר מר זוטרא, האי מאן דמכסי שרגא דמשחא ומגלי דנפטא, קעבר משום כל תשחית. הגולמיות היא לעולם מסתפקת בכל ידיעה ושימוש בהכללות, אינה חפצה להיות מעמקת וחודרת בכל דבר וענין בפרטיותו, ע"כ תכשל ותפול. כמה מרהבת עז היא אזהרת כל תשחית, החודרת לכל ארחות החיים, המחייבת אותנו להיות קשובים להחכמה החסכונית, ולרדת לדעותיה בכל חכמת החיים המעשיים. ושמא יאמר האדם: בסקירה אחת בחיים אדע את הכל, ויתעצל מהודע מכל פרט את עניניו הבודדים, הנה לנו מופת כי יכשל בדרכיו וחסר יבואנו¹. והפעולה אשר לפרט אחד תטיב, תרע להשני, עד אשר יחקר דבר כל אחד בפני עצמו ע"פ תכונתו המיוחדת, למען דעת לקחת את ברכת שמים מכל יצורי עולמים במילוא שלם, ולא לפול בפת ההכללה הבאה מתוך עצלות המעשה והעיון, כי האי מאן דמכסי שרגא דמשחא ומגלי דנפטא קעבר משום כל תשחית. ולהורות ניתן, בכל דרכי החיים החמריים והרוחניים, שאין להביט על צד הפעולה החיצונית, כ"א על התוכן הפנימי המתחד בכל דבר כפי ענינו, "דעת ומשפט ידע לב חכם"².

(עין איה טבת ח"ג ע"ב 134)